

OVERZICHT ACTUELE ONDERZOEKSPROJECTEN EBMI BINNEN GGzE: ONDERZOEK NAAR INNOVATIE VAN, VOOR ÉN DOOR GGzE

Januari 2021

In onderstaand overzicht staan alle lopende en voorgenomen onderzoeksprojecten van onderzoeksgroep EBMI die een directe link hebben met GGzE eenheden en centra. EBMI doet onderzoek voor, door en met:

• GGzE Direct (Team Online Behandelen)	2
• GGzE Centrum Persoonlijkheidsstoornissen.....	4
• eHealth en Opleidingen	5
• GGzE Fact (POD team)	6
• GGzE Nestor	7
• Licht en Leefstijl Centrum.....	10
• GGzE DWP en GGzE Crisis Care.....	11

Naast deze onderzoeken doen wij als Onderzoeksgroep EBMI nog meer onderzoek in het kader van de Academische Werkplaats 'Technologische en Sociale Innovatie voor mentale gezondheid' (AW IMH). AW IMH is een structurele samenwerking tussen GGzE, Tranzo, TiU en Center for Humans & Technology, TU/e. Het volledige overzicht van al het onderzoek vanuit EBMI vindt u in het overzicht 'Overzicht actuele onderzoeksprojecten Academische Werkplaats *Technological and Social Innovation for mental health - GGzE en Tranzo*'

GGZ Direct

Roadmap Online Behandelen

Binnen de Roadmap Online Behandelen wordt beschreven hoe het onderzoek binnen GGzE op het gebied van online behandelen er de komende jaren uit zal zien. Dit onderzoek is vormgegeven aan de hand van het binnen GGzE geformuleerde uitgangspunt 'online waar het kan, face-to-face als het moet'.

De onderzoeksvragen zijn in samenspraak met het management van het online behandelteam (Monique van Haaren, Ankie Lubbers) en directie (Bas van Oosterhout en Mirjam van den Nieuwenhuijzen) geformuleerd:

- Wat is de doelmatigheid (kosten i.r.t. kwaliteit) van (volledig) online behandelen in vergelijking met blended care?
- Hoe verhoudt zich het herstel van cliënten die online behandeling ontvangen ten opzichte van blended care?
- Wat zijn de 'gebruikerservaringen' van cliënten met online behandelen en welke drijfveren spelen daarin een rol?
- Wat zijn de mogelijkheden om het online aanbod van GGzE uit te breiden en om online behandelen vanuit het Online Behandelteam door te laten groeien in de organisatie?

De hieronder beschreven onderzoeken dragen bij aan deze roadmap:

- **Onderzoek naar de eerste resultaten van het online behandelteam als het gaat om procesuitkomsten (doelmatigheid)**

Onderzoekers: dr. Joyce Bierbooms (coördinator), Monique van Haaren (opdrachtgever), F&I, Merel van Roozendaal (masterstudent Sociologie)

Looptijd: n.n.t.b.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de behandelintensiteit, in termen van directe en indirecte tijd, de doorlooptijd van behandeltrajecten en de ingezette disciplinemix bij online behandeling versus blended care en face-to-face contacten. De data extractie uit de registratiesystemen en de analyse van deze data vindt plaats in samenwerking tussen EBMI en F&I.

- **eHealth in de keten (VIPP Voucher)**

Onderzoekers: dr. Joyce Bierbooms (coördinator)

Looptijd: 2020-2022

Dit onderzoek richt zich op de opschaling van online behandelen in de keten (huisarts – GGZ) met als doel de wachtlijstproblematiek terug te dringen. Vanuit EBMI wordt een in kind bijdrage geleverd t.b.v. de onderzoeksactiviteiten binnen dit project. Dit onderzoek is gekoppeld aan het overall doel van het project om eHealth te implementeren in de keten en daarmee de wachtlijstproblematiek terug te dringen.

- **Opschaling online behandelen ambulante teams (SET subsidie)**

Onderzoekers: drs. Karin Lorenz (coördinator implementatie/onderzoek), dr. Joyce Bierbooms (coördinator)

Looptijd: 2020-2023

Dit onderzoek richt zich op de opschaling van online behandelen binnen GGzE, door met als startpunt het Online Behandelteam het online behandelen binnen 6 andere teams binnen 3 jaar te implementeren. Ook in dit project wordt vanuit EBMI een in kind bijdrage geleverd voor de te verrichten onderzoeksactiviteiten.

- **Onderzoek naar cliëntervaringen met online behandelen en de factoren die hierin een rol spelen.**

Onderzoekers: Merel van Roozendaal (masterstudent Sociologie), dr. Joyce Bierbooms (supervisor), dr. Ioana Pop (supervisor TjU, Sociologie)

Looptijd: september 2020 – september 2021

In dit onderzoek wordt een systematische review uitgevoerd naar de contextuele factoren die een rol spelen in de keuze die GGz cliënten maken om wel of geen online behandeling te willen ontvangen. Na deze systematische review wordt empirisch onderzoek gedaan waarin uit de literatuur voortkomende aannames worden getoetst, mede in het licht van de veranderende maatschappij als gevolg van de corona pandemie. Merel zal voor de analyse van de empirisch verzamelde data een realistic evaluation method gebruiken.

- **Onderzoek naar de mogelijkheden voor de inzet van serious gaming voor cliënten met complexe psychiatrische problematiek.**

Onderzoekers: Ricardo van Zelst (GGZ VS i.o.), dr. Joyce Bierbooms (supervisor)

Looptijd: januari 2021 – januari 2022

In dit onderzoek wordt door middel van kwalitatief exploratief onderzoek in kaart gebracht welke kansrijke serious gaming mogelijkheden er zijn voor cliënten van een nog nader te bepalen specifieke doelgroep binnen GGzE.

GGzE Centrum voor Persoonlijkheidsstoornissen

ONDERZOEK NAAR DE MOGELIJKHEDEN VAN ONLINE BEHANDELEN BIJ PERSOONLIJKHEIDSSTOORNISSEN

Binnen het Centrum Persoonlijkheidsstoornissen van GGzE is een duidelijke keuze gemaakt om innovatie meer onderdeel te laten uitmaken van het behandelaanbod. Dat betekent dat ook eHealth een nadrukkelijker focus krijgt. eHealth kan daarbij variëren van een online behandelmodule tot het inzetten van VR. Om keuzes rondom innovatie onderbouwd te kunnen doorvoeren is door het management van Centrum Persoonlijkheidsstoornissen aan EMBI de vraag gesteld mee te denken over het aanpalende onderzoek. Een routemap is in de maak. Concreet lopen er al een aantal projecten, die allemaal worden uitgevoerd door mensen vanuit de praktijk en begeleid door de onderzoeksgroep.

- **De mogelijkheden voor de inzet van eHealth applicaties voor cliënten met een persoonlijkheidsstoornis**
Onderzoekers: drs. Lonneke Rengers (GZ psycholoog i.o. klinisch psycholoog), Joyce Bierbooms (supervisor)
Looptijd: 2018-2021
- **Het ontwikkelen en implementeren van een eHealth module ter ondersteuning van het behandelprogramma mentaliseren bevorderende therapie (MBT) op de afdeling MBT-volwassenen.**
Onderzoekers: Suzan Kuijken (GZ psycholoog i.o. klinisch psycholoog), dr. Joyce Bierbooms (supervisor onderzoek), prof. dr. Inge Bongers (supervisor managementopdracht)
Looptijd: 2019 – 2022

eHealth/Opleidingen

GAME BASED LEEROMGEVING VOOR PROFESSIONALS TER VERHOGING VAN VAARDIGHEDEN EN KENNIS RONDOM EHEALTH (ESCAPE ROOM)

Onderzoekers: dr. Joyce Bierbooms (postdoc), prof. dr. Inge Bongers (supervisor)

Looptijd: 2017-2021

eHealth is binnen de GGZ in opkomst! Voor sommige behandelaren is het al onderdeel van de dagelijkse routine, voor anderen is het nog grasduinen hoe eHealth waarde kan toevoegen aan de behandeling en het contact met de cliënt. Weer anderen zien die potentiële waarde wel, maar vinden het om uiteenlopende redenen lastig om ermee te beginnen of om het te blijven gebruiken. Kortom, binnen GGZ organisaties – en dat is binnen GGzE niet anders – zien we verschillen in de mate waarin professionals eHealth accepteren, adopteren en (blijven) gebruiken.

Een belangrijke factor voor de acceptatie en adoptie van eHealth is het zorgen voor voldoende kennis en vaardigheden van professionals en het bieden van mogelijkheden om deze 'eHealth skills' te vergroten. Een ander probleem dat getackeld moet worden is dat in het online contact vaak minder mogelijkheden lijken te zijn voor een empathische interactie met de cliënt.

Daar haken we met dit project op aan. We willen professionals de mogelijkheden bieden hun kennis en vaardigheden te vergroten door in een game-based leeromgeving, een 'digitale zandbak', te experimenteren, oefenen en 'spelen' met eHealth tools waarmee zij naar verwachting waarde kunnen toevoegen in het contact met de cliënt. Daarnaast gaan we op zoek naar nieuwe technologieën die de kwaliteit van de interactie met de cliënt vergroten. In de game-based leeromgeving zullen professionals de mogelijkheid krijgen om ook met dit soort nieuwe technologie te leren werken. Het belangrijkste kenmerk van dit ontwikkelproces is misschien wel dat we dit in co-design doen. Dit wil zeggen dat alle relevante stakeholders van begin af aan betrokken worden.

Gelieerd onderzoek:

- **Onderzoek naar de mogelijkheden voor de inzet van biofeedback ter ondersteuning van de empathische interactie tussen hulpverlener en cliënt**

Onderzoekers: Milou Feijt Msc. (promovenda), prof. dr. Wijnand IJsselsteijn (1e promotor, TU/e), prof. dr. ir. Yvonne de Kort (2e promotor, TU/e), prof. dr. Joyce Westerink (3e promotor, Philips, TU/e)

Looptijd: 2017 – 2022

GGzE FACT

PEER-SUPPORTED OPEN DIALOGUE: DE TRANSFORMATIE NAAR EEN NETWERKGERICHT EN HERSTEL- ONDERSTEUNEND ZORGAANBOD

Onderzoekers: drs. Karin Lorenz (science practitioner, promovenda), prof. dr. Inge Bongers (promotor), dr. Joyce Bierbooms (co-promotor)

Looptijd: vanaf november 2017 (evaluatie pilot) en 2018-2024 (promotieonderzoek)

Zowel de politieke, maatschappelijke en zorginhoudelijke visie op wat goede GGZ is, is de afgelopen jaren veranderd. Steeds meer verantwoordelijkheid is gedecentraliseerd en tegelijkertijd vindt een transformatie plaats in de wijze waarop GGZ zorg wordt vormgegeven. Een van de ontwikkelingen die daar invulling aan geeft is de in Finland ontwikkelde Open Dialogue methodiek. Deze methodiek gaat uit van het principe 'nothing about me, without me' en de betrokkenheid van het gehele netwerk rondom een cliënt bij alles dat besproken wordt.

Vijf grote GGZ-instellingen zijn hiermee gestart. In het eerste jaar is de POD pilot bij vier instellingen gemonitord en geëvalueerd. De resultaten van de pilot gaven aanleiding tot verder onderzoek naar de mogelijkheden die er zijn om door middel van POD de beoogde transformatie in de GGZ handen en voeten te geven. Dit wordt gedaan in de vorm van een promotieonderzoek waarbij het doel is om te onderzoeken welke aanknopingspunten de transformatie van een specifiek zorgaanbod in de vorm van een innovatieve complexe sociale interventie als POD geeft voor de realisatie van de door velen gepropageerde transformatie van de Nederlandse GGZ.

Gekoppeld onderzoek:

1. **Onderzoek naar ervaringen van cliënten met POD bij het POD team**

Onderzoekers: Ciska Scholten (GGZ VS i.o.), drs. Karin Lorenz (supervisor)

Looptijd: 2020- 2021

2. **Onderzoek naar ervaringen van cliënten met POD bij Centrum Autisme (ambulant)**

Onderzoekers: drs. Marieke Kneepkens (GZ-psycholoog i.o. klinisch psycholoog), dr. Joyce Bierbooms (supervisor), drs. Karin Lorenz (supervisor)

Looptijd: 2020 – 2023

GGzE Nestor

INNOVATIES IN DE OUDERENPSYCHIATRIE; INNOVATE DEMENTIA

Innovate Dementia gestart als InterReg programma in NL en getrokken door GGzE, TU/e, Brainport Development NV, gemeente Eindhoven, maakt zich hard om mensen met dementie, te ondersteunen bij het prettig thuiswonen en bij het participeren in de maatschappij. Hierbij gaan zij complexe samenwerkingen aan met verschillende stakeholders zoals zorginstellingen, bedrijven, overheidsinstellingen om de dementiezorg te veranderen. Mensen die leven met dementie zijn een belangrijke partner bij de ontwikkeling en implementatie van technologische innovaties maar spelen ook een belangrijke rol bij sociale innovatienetwerken. Vanuit Innovate Dementia worden verschillende onderzoeken gedaan waarbij het aansluiten op de behoeften van mensen die leven met dementie centraal staat. Binnen Innovate Dementia worden de volgende onderzoeksprojecten uitgevoerd:

Dynamic Light and Dementia; The impact of biodynamic lighting on sleep quality, depression, emotional distress and agitation in people with dementia and their caregivers

Onderzoekers: drs. Ellen van Lieshout (science practitioner, promovenda), prof. dr. Inge Bongers (eerste promotor), dr. ing. Liselore Snaphaan (co-promotor), dr. Samantha Bouwmeester (epidemioloog), prof. dr. Yvonne de Kort (tweede promotor),

Looptijd: 2018 – 2022

Het onderzoek vindt plaats in het kader van een promotietraject samen met Tranzo, Universiteit Tilburg en bouwt voort op de studie 'Kan dynamisch licht de nachtrust en het algemeen functioneren verbeteren van mensen met dementie in een klinische setting?' Biodynamisch licht is licht dat de normale dagcurve volgt in intensiteit, kleur en spectrum. Hiermee kan het circadiane ritme beïnvloed worden. Dit ritme is vaak verstoord bij mensen met dementie, met nachtelijke onrust en dwalen tot gevolg. Tevens intensiveren neuro-psychiatrische symptomen in de nacht. Dit is zeer belastend voor de mantelzorgers en kan leiden tot versnelde uithuisplaatsing. In deze vervolgstudie betrekken we 40 mensen met dementie die thuis wonen samen met hun partner of mantelzorger. We onderzoeken of biodynamisch licht in de thuissituatie effect heeft op het slaappatroon, de angst, stemming en emotionele onrust van de mensen met dementie. Daarnaast willen we graag weten of de mantelzorger minder spanning ervaart.

Tijdens het promotietraject zullen de volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Verbeterd de blootstelling aan biodynamisch licht de slaapkwaliteit van mensen met dementie in de thuissituatie?
- Verbeterd de blootstelling aan biodynamisch licht de symptomen van depressie, emotionele onrust en agitatie bij mensen met dementia in de thuissituatie?
- Verbeterd de blootstelling aan biodynamisch licht de ervaren emotionele druk door mantelzorgers?

Gekoppeld onderzoek:

- **De invloed van dynamisch licht op de dagelijkse activiteiten en motorische onrust bij mensen met dementie in een thuissituatie?**

Onderzoekers: Noortje van Aarden (GZ psycholoog i.o. klinisch neuropsycholoog), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor)

Looptijd: januari 2017-januari 2021

- **Verlichting van motorische agitatie**

Onderzoekers: Maurice Martens (GGZ VS i.o.), Esther Hoogenhout (manager Nestor), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor)

Looptijd: januari 2020-december 2021

Welke patiëntfactoren beïnvloeden de belastbaarheid van de mantelzorg gedurende het dementieproces?

Onderzoekers: drs. Robin van den Kieboom (TOPClass promovendus), prof. dr. Inge Bongers (promotor), dr. ing. Liselore Snaphaan (copromotor), dr. Ruth Mark (copromotor)

Looptijd: 2016-2022

In de huidige participatiemaatschappij wordt een steeds groter beroep gedaan op de mantelzorg in de zorg voor mensen met dementie. Er komt gelukkig steeds meer aandacht voor die centrale persoon of personen die de rol van mantelzorg op zich heeft of hebben genomen. Uit onderzoek blijkt dat mantelzorgers vaak zelf kampen met psychische problemen, doordat er (te) veel van de mantelzorg wordt gevraagd en verwacht. Met dit huidige onderzoek wordt er een bijdrage geleverd aan het identificeren van mogelijke risicofactoren gedurende een dementieproces op overbelasting van de mantelzorg. Het uiteindelijke doel is om een voorspelling te kunnen doen bij mantelzorgers die at risk zijn voor overbelasting. Dit zal leiden tot handvatten voor de professional in de dagelijkse praktijk, zodat er in de zorg voor mensen met dementie niet aan de mantelzorg voorbij wordt gegaan. Dit promotie onderzoek sluit aan bij de reeds vier jaar lopende onderzoekslijn binnen GGzE "Innovate Dementia" en is een samenwerking tussen GGzE, Tranzo en het departement Cognitive Neuropsychology van de Universiteit Tilburg.

Gekoppeld onderzoek:

- **Het doorleefplan; "Doorleven met dementie"**

Onderzoekers: Dimphy Jansen (GGZ VS i.o.), Liselore Snaphaan (supervisor), Guus Munten (docent/onderzoeker), Paul Dautzenberg (Geriatr Jeroen Bosch Ziekenhuis), Lian Vos (Saar aan huis).

Looptijd: januari 2020- januari 2021

Serious Game Playtime

Gedurende drie jaar is GGzE (samen met partners uit Nederland, België en Oostenrijk) actief geweest bij de ontwikkeling van een serious game 'Playtime' voor mensen met dementie. Het is een multimodale tablet applicatie met modules voor cognitieve, fysieke en sociale vaardigheden. Inmiddels zijn er onderdelen van Playtime op de markt en wordt onderzoek gedaan of deze modules ingezet kunnen worden als behandelinterventie.

- **Playtime als innovatieve behandelinterventie voor mensen met dementie**

Onderzoekers: Mitchell Leijten (GGZ VS i.o.) dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor), Linda Wijnen (living lab leader).

Looptijd: Januari 2020 – December 2021

Virtual Reality bij ouderen met neurocognitieve stoornissen

Door een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning wordt door de Rijksoverheid geïnvesteerd in het stimuleren van eHealth in de gezondheidszorg (Ministerie van Algemene Zaken, 2019). In de kamerbrief 'Van systemen naar mensen' schrijven Schippers en Van Rijn (2013) dat eHealth de zorg toegankelijk en betaalbaar houdt. Een nieuwe eHealth toepassing in de behandeling van ouderen met psychiatrische aandoeningen is Virtual Reality (VR). VR is een simulatie van real-life situaties die zich afspelen in een computer-gegenereerde omgeving (Serrano, Botella, Baños, & Alcañiz, 2013). Welke VR toepassingen kunnen ouderen met psychiatrische aandoeningen ondersteunen. Meerdere onderzoeken afgerond en wordt gekeken naar een implementatieonderzoek.

Insomnie bij ouderen met psychiatrische klachten

Insomnie, oftewel chronische slapeloosheid, komt bij ouderen veel voor. De prevalentie van insomnie bij ouderen wordt geschat op zo'n 40% en heeft gevolgen voor de kwaliteit van leven. Aan de basis van slaapproblemen bij ouderen ligt veelal een psychiatrische aandoening. Nestor, onderdeel van de Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven (GGzE) biedt ambulante behandeling aan ouderen (>65 jaar) met uiteenlopende psychische problemen. Slaapproblemen is een veel voorkomende klacht bij ouderen met een angst- en/of stemmingsstoornis binnen Nestor. Zij heeft de ambitie om screening en diagnostiek toe te passen op insomnie bij ouderen met angst- en/of stemmingsstoornissen. Enerzijds om vast te stellen hoe vaak dit voorkomt bij hun cliënten en vervolgens een meer gerichte behandeling er op uit te zetten.

- **Inzet van meetinstrumenten om insomnie te screenen en vast te stellen bij ouderen met angst- en/of stemmingsstoornissen.**

Onderzoekers: Penny Tromp (GGZ VS i.o.), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor), dr. Esther Hoogenhout (Klinisch psycholoog/ inhoudelijk manager Nestor), Ellen Jacobs (bestuurlijk manager Nestor)

Looptijd: 2020-2022

- **Digitale cognitieve gedragstherapie insomnie, een effectieve behandeling bij ouderen met psychiatrische aandoeningen?**

Onderzoekers: Angelique Verbunt (GGZ VS i.o.), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor), dr. Esther Hoogenhout (Klinisch psycholoog/ inhoudelijk manager Nestor), Ellen Jacobs (bestuurlijk manager Nestor)

Looptijd: 2020-2022

Licht- en leefstijlcentrum

Betrokkenen: Lisette Rops (psychiater), Wanda Kruijt (Innovatiescout), Irene Helderma (Innovatiemanager Zorg & ICT), prof. dr. ir. Yvonne de Kort (Faculteit Industrial Engineering & Innovation Sciences (Human Technology Interaction)), prof. dr. Inge Bongers (Onderzoeksprogrammaleider Evidence Based Management van Innovatie)

Het concept Licht- en leefstijlcentrum (Lichtcafé) biedt patiënten met een unipolaire of bipolaire depressie (zowel seizoensgebonden als niet-seizoensgebonden), behandeling met lichttherapie, gecombineerd met psycho-educatie door deskundigen, het volgen van online modules over een gezonde leefstijl, voedingsadviezen, het belang van een goede dag-structuur en beter slapen. Daarnaast is het mogelijk om deel te nemen aan een wandelgroep. De duur van de behandeling is 5 werkdagen achterelkaar, 30 minuten per dag. Bij onvoldoende resultaat kan de behandeling worden verlengd met maximaal 2 keer 5 extra sessies.

- **Licht- en leefstijlcentrum: ervaringen van cliënten**
Onderzoekers: Kim van de Laar (GGZ VS i.o.), Lisette Rops (psychiater), dr. ing. Liselore Snaphaan (supervisor)
Looptijd: januari 2020-december 2021

GGzE DWP en GGzE Crisis Care

ERVARINGEN MET DE HULPKAART

Binnen verschillende geestelijke gezondheidszorginstellingen in Nederland wordt momenteel de Hulpkaart geïmplementeerd. De Hulpkaart is een herstelgericht product in de vorm van een handzaam kaartje dat iemand altijd bij zich kan dragen. Hierin staat beschreven wat omstanders of hulpverleners kunnen betekenen voor iemand die de regie over de situatie kwijtraakt en zelf geen woorden kan geven aan de behoefte die er op dat moment is.

- **De bevorderende en belemmerende factoren bij het in gebruik nemen van de Hulpkaart.**
Dit onderzoek heeft als doel het verkrijgen van kennis over en inzicht in bepalende factoren bij de ingebruikname van de Hulpkaart om succesfactoren en verbeterpunten te beschrijven die ertoe bijdragen dat een grotere groep cliënten de Hulpkaart gaat gebruiken.
Onderzoekers: Toon Mennen (GGZ VS i.o.); drs. Karin Lorenz (supervisor).
Looptijd: 2019-2021

